

המוסד לביטוח לאומי
האגף למחקר ותכנון

חונכות

פרויקט לעזרה הדדית של נוער
בשכונת רוממה, ירושלים

מס. 12

מפעלים מיוחדים

המוסד לביטוח לאומי
האגף למחקר ותכנון

ח ו נ כ ו ת

פרוייקט לעזרה עצמית של נוער
בשכונת רוממה, ירושלים

מאת: נעמי פינטון

ירושלים, אפריל 1981, סיון התשמ"א

ח ק ד מ ה

בחוברת זו מוגש סיכום מחקרי של מפעל נסיוני שנערך במשותף ע"י המוסד לביטוח לאומי וע"י המרכז הקהילתי ע"ש גרוס בשכונת רוממה בירושלים.

מטרת המפעל הייתה להקים מערכת של עזרה הדדית בקרב הנוער בקהילה שבמסגרתה תלמידי תיכון מסייעים לעדוד, חיזוק ופיתוח של תלמידים בכתות הנמוכות של ביה"ס היסודי, ובכך מושגת מטרה כפולה הן של עידוד ופיתוח הדימוי העצמי של החונך התורם לרווחתה של הקהילה, והן של קידום התלמידים הזקוקים לכך, ובשתי הקבוצות הוחזק הדימוי החיובי של מוסדות החינוך הפורמליים.

היוזמה לעריכת המפעל באה מצד מר ישראל עוז מנהל המרכז הקהילתי לשעבר ואושר כמפעל נסיוני במסגרת המפעלים המיוחדים של ענף אמהות וילדים בראשותה של גב' רינה ברקאי.

המוסד לביטוח לאומי מימן את הפרוייקט במלואו במשך שנה אחת, מאביב 1979 עד 1980. האחריות לבצוע המפעל מטעם ענף אמהות וילדים הוטלה על גב' אורנה קריצ'מן. הליווי המחקרי של שנת ההפעלה הראשונה שתמציחו מובאת בחוברת זו נערך ע"י גב' נעמי פינטון מהמחלקה להערכת גימלאות ארוכות מועד בראשותו של מר שלמה כהן.

הפרוייקט הופעל במסירות ע"י עובדת קהילתית, הגב' אורנית דקל, תחת השגחתו של מנהל המרכז מר צביקה שימברג.

ברצוני להודות קודם כל להם וגם לצוותות בתי הספר והמרכז הקהילתי אשר סייעו לפרוייקט במשך כל תקופת הפעלתו. תודה מיוחדת נתונה לחבורת החונכים והחניכים שבזכות עבודתם המסורה והנאמנה נכנס מפעל החונכות בהצלחה לשנתו השנייה ומממן חלקית גם בשנה זו ע"י המוסד לביטוח לאומי.

נירה שמאי
סמנכ"ל מחקר ותכנון

תוכן הענינים

עמוד	חומר
	חקירה
	רשימת פרטומי חאגף למחקר ותכנון
1	1. רקע
3	2. המטרות
4	3. הקמת הפרויקט
7-23	4. ממצאים
7	א4. הפעלת הפרויקט
16	ב4. השפעות הפרויקט אצל החניכים
20	ג4. השפעות הפרויקט אצל החונכים
22	ד4. מאפייני הזוג המוצלח
24	5. מסקנות והמלצות
33	נספחים: ביבליוגרפיה
35	מטודולוגיה
37-55	כלי המדידה

1. ר ק ע

חונכות היא תהליך בו ניתנת עזרה בלתי מקצועית לשם קידום בלימודים או לשם התפתחות אישית או חברתית, תוך היווצרות קשר אישי בין גותן העזרה - החונך - לבין מקבל העזרה - החניך.

החונכות אינה דבר חדש. במסורת היהודית קיים התפקיד של ה"ריש-דוכנא" - התלמיד המבוגר המסייע בידי תלמידים אחרים בחדר. בחינוך הכללי, במחצית הראשונה של המאה התשע-עשרה, עיבדו והפיצו האנגלים לנקסטר ובל את השיטה הסימולטנית או המוניטרית. על פי שיטה זו הורה המורה ל"משגיחים" והם חזרו ולימדו תלמידים אחרים⁽¹⁰⁾.

מן ההיבט של טובת החניך, לחונכות כמה מטרות אפשריות. בתחום ההוראה, הדרכה אישית או בקבוצות קטנות ביותר עשוייה לסייע לתלמיד המתקשה להשתלב במהלך הלימוד בכתה⁽¹⁰⁾. יתרונה של החונכות הוא גם היותה מצב בלתי פורמלי; מניחים שהחונכות יוצרת סביבה חדשה לילד, השונה מסביבת הבית⁽³⁾ והבית. החונך מהווה עבור החניך דמות להזדהות אתה⁽²⁾, ויש לו בעיני החניך דימוי שונה מלמורה⁽³⁾. מעצם מהותה החונכות היא מסגרת פחות תחרותית מהכתה, ומניחים שהדבר גורם לצמצום החרדה של החניך⁽¹²⁾. מניחים שהחונכות תגרום לעלייה בדימוי העצמי בעקבות העלייה ברמת הלימודים ובשל הקשר התומך עם החונך⁽¹⁰⁾. בנוסף, החונכות עשויה לשנות לטובה את עמדות החניך כלפי הלימודים ואת התנהגותו בבית⁽¹⁰⁾ ס.

אם דגים בחונכות מן ההיבט של טובת החונך, הרי שהוא עצמו נעזר כשהוא מגיש עזרה לאחר; לפי התיאוריה של רייסמן על "למידה דרך הוראה", בתהליך הושטת עזרה לזולת חלים שינויים אצל האדם העוזר⁽¹⁰⁾. עיסוקו של החונך בהוראה עשוי להגביר את הבנתו לתכני הלימוד⁽¹³⁾. בהתאם לכך נבחרים במקרים רבים כחונכים דווקא תלמידים שרמחם בלימודים נמוכה. הציפייה היא שהתנסות בתפקיד החונך תגביר את הבטחון העצמי ותעלה את הדימוי העצמי⁽⁴⁾ ואת ההערכה למורה בשל התנסות בתפקיד דומה לשלו. יתרון נוסף לחונך הוא התנסות בתפקיד מבוגר; החונכות יכולה גם להכניס את החונכים לעולם העבודה ולאפשר להם הכנסה⁽¹³⁾. יש גם כאלה הרואים בחונכות אמצעי להפחתת מחיצות כגון בין עדות, דורות או גילים שונים, כאשר יש הבדל בתחום אחד או יותר מאלו בין החונך והחניך⁽¹³⁾.

החונכות בישראל

ישנם כמה מאפיינים משותפים לחונכות בישראל ובחול"ל. כמו בחול"ל, גם בישראל בדרך כלל נבחרים כחניכים בעלי רמה נמוכה בלימודים וטעוני טפוח⁽¹⁰⁾, וגם בישראל החונך מבוגר ברוב המקרים מן החניך⁽¹¹⁾⁽⁹⁾⁽⁸⁾⁽⁵⁾⁽¹⁾. מאפיין משותף נוסף הוא הנטייה לתוכניות חונכות הנמשכות כשנה. מבחינת השפעת החונכות, גם בישראל וגם בארה"ב יש נטייה לעלייה בהישגי החניכים לאחר החונכות⁽¹¹⁾⁽¹⁰⁾⁽⁹⁾.

לחונכות בישראל יש גם מאפיינים המיוחדים לה, כגון נטייה להתייחס לתהליך החונכות כאל תהליך טפולי כולל שאינו מתמקד רק בשעורי עזר. בחונכות מסוג זה הפגישות הן, בדרך כלל, בכתיחה של החניכים⁽⁹⁾⁽¹⁾, ולעיתים קיימת ציפוייה גם לקידום ההורים מעצם שהות החונך בבית. בהתאם לגישה הטפולית יותר שכאה לידי ביטוי בישראל, החונכות נתפסת בכמה מקרים כהשלמה לטפולו של העובד הסוציאלי במשפחה. מאפיין מיוחד נוסף הוא שלעיתים אחד הקריטריונים לקבלת חניכים הינו קושי של ילדי עולים בלימוד העברית⁽⁷⁾. כן מיוחדת לישראל גם ההתייחסות למשתנה הדת⁽¹¹⁾⁽¹⁰⁾. עוד מאפיין ישראלי הוא שהעניין מתמקד, בדרך כלל, בקידום החניך בלבד⁽⁷⁾⁽¹⁾. החונכים על פי רוב תלמידי תיכון⁽¹⁰⁾⁽⁵⁾, והנטייה היא לפגישות פחות תדירות⁽¹¹⁾⁽⁹⁾⁽⁸⁾⁽¹⁾ מאשר בחול"ל.

רקע לפרויקט חונכות ברוממה

שכונת רוממה בירושלים היא שכונה ותיקה יחסית, המאוכלסת ע"י משפחות במעמד חברתי-כלכלי נמוך ובינוני נמוך. אחוז המשפחות מרובות הילדים גבוה, ולמשפחה ממוצעת בשכונה 4-5 ילדים. מספר רב של משפחות אלה סובל מכעויות תפקודיות. כתוצאה מכך קיימת תופעה של ילדים הנכשלים בבתי הספר מצד אחד והחסרים את דמות ההזרהות הבוגרת-המשפחתית, מצד שני. בהדרגה מוצאים עצמם ילדים אלה נדחקים לשולי החברה כשמסויעת לכך העובדה שהישגיהם בבית"ס דלים ביותר. ההינתקות והכשלון תחילתם כבר בשנים הראשונות לחיי הילד והם מקבלים תאוצה עם כניסתו לבית-הספר היסודי. ילדים אלה הופכים עם התבגרותם לנוער מנותק וחסר מסגרת.

רבים מהנערים המגיעים לבית"ס התיכון שואפים להגיע לעצמאות כלכלית בשלבים מוקדמים בחייהם. כבר בגיל התיכון עובדים חלקם בעבודות חלקיות בשעות הפנאי שלהם, על מנת לצמצם את תלותם בהורים. מאחר ובני הנוער גדלים בסביבה חברתית הצורכת את כל הכנסותיה, אזי אינם זוכים להכיר ולהבין את מושג "החסכון" וחשיבותו כנסיון להשיג אי-תלות כלכלית. הנוער מוציא את כל כספו לצריכה.

2. מטרת

א. מטרת הפרויקט

המטרה העיקרית היתה לחזק את תפקוד השכבה החלשה של נוער ברוממה במסגרת בית-הספר והשכונה, וזאת באמצעות פעילות חברתית אינטראקטיבית זוגית של הנוער עצמו.

בנוגע לחניכים, תלמידי כתות א'-ג', המטרה היתה לכוון את כניסתם למסגרת בית הספר ולהקל עליה, ולספק להם מוטיבציה חיובית ודימוי חיובי לחיקוי. הכוונה היתה לתרום לקליטתם החברתית בביה"ס ולא להתמקד בתחום הלימודי.

החונך אמור לעזור לחניך לעשות את המעבר הקשה והקריטי למסגרת החינוך הפורמלי, ולעיתים לשמש כמודל חיובי להורים בחיזוק הילד הקטן, או אף להיות במקומם דימוי המלווה את חוויותיו הראשונות של החניך בביה"ס.

לגבי החונכים, המטרה היתה לבנות ולחזק את המוטיבציה שלהם לסיים את הלימודים ולהצליח בהם. הכוונה היתה לחזק את הרגשת היכולת והאפשרות לתפקד במסגרת המוסדות החינוכיים, ולחזק את ההרגשה של שליטה על החיים במסגרת השכונה ובמסגרת החברתית והכלכלית.

תשלום כספי סמלי עבור עבודתם נראה כחלק אינטגרלי של הפרויקט. כל חונך קיבל לידו $2/3$ של הסכום בדמי-כיס, דבר אשר שיחרר אותו במידה מסויימת מתלות כללית בהורים, גורם אשר היה חשוב להם. $1/3$ מהתשלום הועבר באופן ישיר לתוכנית חסכון "יתרון לדירה" בשם כל נער וזאת כמטרה להכיר לנערים את הבנק ומושג החסכון.

ב. מטרת ההערכה

1. לבדוק האם ניתן להפעיל פרויקט חונכות כפי שתואר למעלה.
2. לתאר את תהליך העבודה והמרכיבים הכרוכים בו.
3. לאתר את התשומה שהושגה בפרויקט.
4. לגלות ולפרט התנאים האופטימליים לעבודת חונכות כמפורט כאן.

3. חקמת הפרויקט

הוקדשו חודשיים, מרץ ואפריל 1979, לפעולות ההכנה הבאות:

גיוס החונכים והחניכים

החונכים גויסו באמצעות הודעות שנשלחו לבוגרי שני בתי הספר העממיים בשכונה, ע"י מודעות בעתון ובשכונה ובאמצעות הכרות אישית עם הנוער המבקר במרכז הקהילתי. מתוך 35 מועמדים נבחרו 24, 12 בנים ו-12 בנות, לפי הקריטריונים הבאים: תלמידי תיכון, בעלי זמן פנוי, ללא בעיות אישיות בולטות, מוטיבציה לעזרה לזולת, נכונות לעבוד עבור תשלום סמלי בלבד ונכונות ההורים.

מי הם הנערים שנבחרו להיות חונכים? הם נערים שממשיכים לתפקד במסגרת החנוכית הפורמלית. הם תלמידי כתות ט', י', י"א, מבתי ספר תיכון מקצועיים ועיוניים, המתגוררים ברוממה. כמעט כולם הגיעו לפרויקט באמצעות הפניה אישית של מנחת הפרויקט, מה שמצביע על כך שמעורבותם בקהילה היתה גבוהה יחסית מכתחילה. 85% היו רגילים לבקר במרכז הקהילתי כמה פעמים בשבוע, בספרייה הם בקרו פחות - פעם פעמיים בחודש, והם היו רגילים לבקר אצל חבר בבית לפחות פעם בשבוע. בקורים במקומות מחוץ השכונה היו נרירים יותר. בקולנוע בקרו יותר מפעם בחודש ויותר מחצי החונכים לא בקרו באף מוזיאון עיקרי של ירושלים לפני תחילת הפרויקט.

מה שמשך אותם לחונכות היה רצון לעזור, לתת לאחר. כל מוטיבציה אחרת, כגון לעשות משהו חדש, להיות מעורב יותר בקהילה, היתה משנית לגמרי. רוב החונכים ילידי ישראל שאבותיהם נולדו באסיה-אפריקה. לרוב לאבות השכלה פחות מתיכונית והם עובדי צווארון כחול. משפחות החונכים הן משפחות מרובות ילדים, 5 ילדים במוצע למשפחה. המשפחות חילוניות או מסורתיות אך לא דתיות. באופן כללי נתן להגיד שהמשפחות תמכו כהצטרפות בניהם לפרויקט החונכות, חוץ מ-3 משפחות בהן ההורים לא כל כך רצו שילדיהן יהיו חונכים, משפחת 1 מה-3 בכלל לא רצתה שבנם יהיה חונך. ההורים הוכנסו בהדרגתיות לתמונה ע"י בניהם. בשלב הפניה הראשונה של החונך, רק 70% שוחחו עם ההורים אך אחרי קבלתם לפרויקט ועוד לפני התחלת העבודה 90% כבר שוחחו עם ההורים על הנושא.

החניכים גויסו על בסיס המלצות של אנשי מקצוע בשכונה, כגון העובדת הסוציאלית של בתי הספר, מורי בתי הספר, אחות התחנה לאם ולילד ועובדי המרכז הקהילתי. מתוך רשימה ארוכה נבחרו 24 תלמידי כתות א'-ג', בנים ברובם, כמתאימים לפרויקט. נבחרו ילדים בעלי חולשה או בעייה, אך לא בעיות רציניות מאוד, שהגן מעבר ליכולתו של פרויקט חונכות. רבים מהחניכים הם ממשפחות בעייתיות

כגון משפחות בהן אחד ההורים אינו מתפקד וכן תלמידים נכשלים בביה"ס ובעלי בעיות תפקודיות שונות – וזאת בהתאם לקריטריונים לבחירת החניכים שפורטו בהצעת הפרויקט.

הכרות עם משפחות החניכים

לאחר גיוס החניכים נערכו ביקורי בית בבתיהם ע"י האחראים על הפרויקט כדי לקבל את הסכמת ההורים לעבודתו של חונך עם ילדם, וכדי להסביר לבני המשפחה מה תפקידו ולהגדיר להם את הציפיות ממנו. המבקרים התרשמו שרוב ההורים קיבלו, אותם יפה, התעניינו ועשו רושם שהבינו במה מדובר. אף הורה לא התנגד להצעה.

ההדרכה הראשונית לחונכים

החונכים עברו הדרכה ראשונית שמטרתה היתה להכינם לעבודת החונכות. לפי תוכנית ההדרכה היו אמורים להיות חמישה מפגשים. למעשה היו שבע פגישות, בהן עברו החונכים על סדרה של נושאים: הגדרה של תפקיד החונך, פגישה ראשונה של החונך עם החניך, היחס עם הורי החניך, התנגדויות אפשריות של הילד, מיומנויות-מלאכת יד והפעלת משחקים. רוב החונכים השתתפו ב-5 עד 6 מתוך 7 המפגשים.

החונכים דיווחו זמן קצר לאחר סיום ההדרכה שההדרכה הקיפה את רוב הנושאים הדרושים לחונכות, ובמיוחד טפלה כהלכה בנושא "כיצד ליצור קשר אישי עם החניך". בכל זאת היו חונכים אשר מצאו שבהדרכה היו חסרים רעיונות לפעילויות בפגישות עם החניך.

תאור כוח האדם

כוח האדם כלל עובדת אחת בלבד – עובדת קהילתית מוסמכת בחצי משרה ששימשה כמנחה לחונכים. בהתאם לצורך היא התייעצה עם מנהל המרכז הקהילתי, עם העובדת הסוציאלית של בית-הספר ועם אנשי מקצוע אחרים במרכז הקהילתי. כן הזמינה המנחה מדריכים ומנחים לפגישות ההדרכה. תפקידיה של המנחה היו: תכנון המסגרת לבחירת החונכים והחניכים, מעורבות בבחירתם, עריכת חלק מהביקורים בבתי החניכים, תכנון ההדרכה הראשונית והעברתה, ניהול הכנסתם של החונכים לעבודה, תכנון וניהול ההדרכה השוטפת של החונכים ומעורבות ועזרה במצבים בעייתיים.

מסגרת העבודה הממוכנת

תוכנו שתי פגישות של 2-3 שעות לשבוע בין כל חונך וחניך באופן שוטף ממאי 1979 עד סוף מרץ 1980. הפגישות תוכנו באופן עצמאי ע"י כל זוג. בנוסף על כל חונך להשתתף בהדרכה קבוצתית פעמיים בחודש וגם בהדרכה אישית פעמיים בחודש לסרוגין. כל חונך מדווח בכתב לאחר כל פגישה עם החניך שלו. המנחה מדווחת על כל פגישה הדרכה שמחיימת בינה ובין החונכים. כל הדווחים נמסרו לחוקר בכ.ל.

4.א. הפעלת הפרויקט

1. התקופה הראשונית של הפעילות - אפריל-אוקטובר 1979

בתקופה זו עדיין היו קשיי ארגון, ועבודת החונכים עוד לא נכנסה למלוא התנופה. הדבר נבע לא רק מן האופי הראשוני של תקופה זו, אלא גם מהעדרותם של חונכים ונחנכים בחופשים השונים - החופש הגדול וסוכות.

כוח-אדם - היו חילופים בתפקיד המנחה כבר בספטמבר. המנחה הראשונה לא עברה זמן מספיק כדי להתבסס בארגון הפרויקט, ולאחר ההחלפה היו קשיי ארגון בתקופת כניסתה לעבודה של המנחה החדשה. חילופי כוח האדם תרמו לאופי הראשוני של תקופה זו.

ההדרכה - בתוכנית המקורית, מתוכנן היה להקדיש את החודשים הראשונים של העבודה להכרת המשתתפים וקשייהם ולאחר מכן תתוכנן ע"י המנחה תוכנית הדרכה ספציפית עבור כל זוג זוג כהתאם לצרכים, אך חילופי כוח האדם נתנו את ביטויים כאופי הספונטני והכלתי מאורגן של ההדרכה בתקופה הראשונית.

ההדרכה האישית בחודשים יולי-ספטמבר נפגשה המנחה להדרכה אישית עם כל אחד מהחונכים בממוצע כ-3 פעמים. בשבועיים הראשונים של אוקטובר היתה פגישה אישית עם כמעט כל חונך. במחצית השנייה של החודש היו 18 פגישות עם 11 חונכים, כלומר, כמעט 2 פגישות לחונך. נושאי הדיון בפגישות שהתקיימו במחצית השנייה של אוקטובר היו בעיקר: קשיים בקשר בין החונך והחניך, חידוש הקשר בין החונך והחניך לאחר הפסקה, קבלתו של חניך חדש ודיווח על מהלך תקין של הקשר. לפי התצעה על החונכים היה לקבל הדרכה אישית פעם בשבועיים. בחודשים יולי עד ספטמבר הם קיבלו רק הדרכה אחת לחודש, בממוצע. לעומת זאת, באוקטובר היתה התקרבות לדפוס של הדרכה פעם בשבועיים.

ההדרכה הקבוצתית - בחודשים יולי-ספטמבר השתתף כל חונך בהדרכה קבוצתית בין פעם ל-6 פעמים. באוגוסט השתתף כל חונך בפגישה קבוצתית אחת. נושא הדיון העיקרי בחודש זה היה הצורך בדגש רב יותר על פעילויות שונות בנוסף לשיעורי בית.

במחצית השנייה של אוקטובר היו 5 פגישות. פרט לחונך אחד, כל החונכים השתתפו בהדרכות הקבוצתיות בחודש זה, רובם פעם אחת בלבד. לכל פגישה קבוצתית הוזמנו במוצע 6 חונכים, והשתתפו בין 2 ל-7. במסגרת ההדרכות באוקטובר הועלו כמה בעיות: דרישות החניכים והוריהם להתרכזות בהכנת שיעורי הבית, איחוריהם של החניכים לפגישות, קשיי החניכים לזום וקשיי החונכים להעלות רעיונות לפעילות. בפגישות אלו במחצית השנייה של אוקטובר היתה המנחה יוזמת השיחות במידה רבה יותר מהחונכים, אך גם החונכים יזמו במקרים רבים. להערכת המדריכה נטו החונכים להיות פעילים בהדרכות אלו.

ההדרכה הקבוצתית בתקופה הראשונה נערכה בהתאם להצעת הפרויקט באספקטים הקשורים בעבודת החונכות, אך חסר היה בהדרכה דיון בנושאים שאינם קשורים ישירות בעבודת החונכות.

עבודת החונכים בתקופה זו – מחוך 24 החונכים שהתחילו לעבוד, הפסיקו 2 בתקופה הראשונה,

אחת החליטה שעבודת חונכות אינה כפי שהיא צפתה והשני לא תפקד כדרוש ועבודתו הופסקה לפי המלצת המנחה. יתר 22 החונכים המשיכו לעבוד עד סוף השנה. מחוך 22 חניכיהם, 4 נשרו מפני שהיו להם קשיים שמנעו מהם לשתף פעולה עם החונך. הם היו קשים ו אלימים במיוחד ובעיותיהם היו רציניות מכדי שהם יחאימו להשתתפות בפרויקט החונכות. כבר בתקופה הראשונה של העבודה התקבלו 4 חניכים חדשים במקומם. בין הזוגות נכללו שני זוגות ותיקים של חונכות וחניכות שהתחילו לעבוד יחד בשנה הקודמת והצטרפו לקבוצת הפרויקט כדי להפיק תועלת מההדרכה והמסגרת החברתית של הפרויקט. שתי החניכות הן תלמידות כיתות ו', בגלל השוני בגיל ובסוג הקשיים ובאורך זמן העבודה איתן, שתי חניכות אלה אינן כלולות בניתוח השפעות הפרויקט על החניך.

על החונכים היה למלא טופס דיווח אחרי כל פגישה עם חניכיהם. למרות זאת, הפעילות למעשה היתה רבה מן הפעילות המדווחת, וזאת משום ששיטת הדיווח לא היתה יעילה. אף על פי כן, התאור להלן מבוסס בחלקו הגדול על דיווחי החונכים בלבד.

באפריל דיווח רק חונך אחד על פעילותו, ולפיכך מתייחס הניתוח להלן לחודשים מאי-אוקטובר בלבד. בחודשים אלה דיווחו בין 7 ל-11 חונכים בחודש, ולפי דיווחיהם מספר הפגישות לחונך נע בין 1 ל-9 לחודש, ובמוצע כ-4 פעמים בחודש.

לפי דיווחי החונכים הפעולות בזמן הפגישות עם החניכים היו בעיקר שעורי בית, קריאה ולימוד וכן משחק (לא ספורטיבי) ופעילות חינוכית. פעולות נוספות היו בעיקר: משחק ספורטיבי, מלאכת יד או ציור ויציאה לטבע או לשכונה. הפעילות שהיתה בעלת השכיחות הנמוכה ביותר, פרט לאוגוסט ולספטמבר, היתה צפייה בטלוויזיה. מעניין לציון שהחודשים מאי-יוני-יולי היו דומים מאד מבחינת סדר השכיחות של סוגי הפעילות.

החונכים דיווחו שנושאי השיחה העיקריים עם החניכים בחודשים מאי-אוקטובר היו: תכנון זמני הפגישות והפעילות בהן, שיחות בנושא הלימודים, שיחות על ידע כללי ודיון כהתנסויות של החניך מחוץ לפגישות. השיחות על תכנון זמני הפגישות והפעילות בהן בולטות בעיקר כתחילת התקופה (ביוני ובולי). פרט לנושאים שכבר הוזכרו, עלו בעיקר הנושאים הכאים בשיחות: הסבר ושיחה המלווים את הפעילות, בעיות של החניך, יחסי חונך וחניך וכללי התנהגות.

ניתן לעמוד על המידה בה החונכים והחניכים תכננו את פעילותם בפגישות. לפי דיווחי החונכים פרט לאוגוסט, הנטייה היתה שפעילות הפגישות תהיה מתוכננת מראש, אם כי בכל חודש היו גם מקרים רבים של אי-תכנון. כאשר נקבעה תוכנית פעולה לפגישה, אמנם נהגו על פיה. לפי דיווחי החונכים, היתה נטייה לתכנון רב יותר בנושא קביעת מועד הפגישות מבנושא הפעילות בפגישות. רק באחוז מבוטל של המקרים לא נקבע זמן הפגישה מראש. לפי דיווחי החונכים רווח הזמן הנפוץ ביותר בין הפגישות היה של 3 ימים. על בעיותיו של החניך כפי שבאו לידי ביטוי בפגישות עם החונך, ועל המידה בה החניך אחר או לא הופיע לפגישות, ניתן ללמוד מהערותיהם של החונכים בדיווחים. ההערה השכיחה ביותר בכל החודשים פרט ליולי ולאוגוסט התייחסה לתגובות חיוביות של החניך לחונכות. ביולי ובאוגוסט ההערה השכיחה ביותר היתה שהחניך לא הופיע לפגישה. ההערה על תגובות שליליות של החניך לחונכות היתה נפוצה בכל החודשים, אך פחות מן ההערה על תגובות חיוביות. רק באוגוסט היתה ההערה על תגובות שליליות נפוצה מן ההערה על תגובות חיוביות. בנוסף להערות אלו, הופיעו בעיקר הערות על בעיות אישיות וחברתיות של החניך, בעיות תפקודיות של החניך ואחור של החניך לפגישה. אפשר להצביע על התפתחות ושינויים בעבודת החונכים מחודש לחודש. במיוחד באפריל-יולי היתה עבודת החונכים חלקית בלבד, ועדיין לא כל הזוגות נפגשו. להערכת המנחה, ביולי-ספטמבר היה תפקוד החונכים טוב פרט לכמה מקרים בודדים. היא דיווחה שבאופן כללי צרופי החונכים עם החניכים היו טובים, אך היה גם אחוז גבוה של קשרים פחות מוצלחים. מבין החודשים יולי-ספטמבר היה יחוד מסוים לאוגוסט. באוגוסט נפגשו כבר כל הזוגות זה עם זה. מכחינות רבות היה זה חודש התחלת העבודה הרצינית, ואולי זו הסיבה שהיה זה גם החודש הבעייתי ביותר לפי דיווח החונכים. אוגוסט היה החודש

היחיד בו ההערה על תגובות שליליות של החניך לחונכות היתה נפוצה מההערה על תגובות חיוביות שלו. כמו כן, רק באוגוסט היתה גטייה שלא לתכנן מראש את פעילות הפגישות. אוגוסט דומה ליולי מבחינה זו שרק בשני החודשים האלה אין ההערה השכיחה ביותר של החונך מתייחסת לתגובות חיוביות של החניך אלא לכך שהחניך לא הופיע לפגישה. בהמשך, כאוקטובר, חונך שלא היה מופיע לפגישות במשך תקופות ארוכות הפסיק את עבודתו. בחודש זה נעשה כבר ברור ש-4 חניכים התקשו לשתף פעולה עם החונכים, אף על פי שחונכיהם תפקדו כראוי.

2. תקופת עיקרית של החפעלה: נובמבר 1979 - אפריל 1980

במשך חצייה השני של שנת הנסיון, הפרוייקט קיבל מסגרת יציבה לעבודה ולכן אנו מתייחסים לתקופה זו כתקופה עיקרית של הפעלה.

כוח אדם

במשך כל התקופה היתה מנחה אחת, עובדה קהילתית צעירה, אשר היתה אחראית כאופן ישיר על ביצוע הפרוייקט.

לפי דיווחיה עבודתה התחלקה כדלקמן:

טבלה מס' 1

מס' השעות שהוקדשו לו לחודש	ה ת מ ק י ד
25	קשר לא פורמלי עם חונכים
20	תפקידים מנהליים שינרתיים
10	ה ד ר כ ה
8	הכנת הדרכה
5	קשר עם אנשי מקצועות אחרים (בעיקר עו"ס בביה"ס של החניכים)
2	קשר עם מורי החניכים
1	ביקורי בית אצל הורי החניכים
<u>71</u>	סה"כ

היא ראתה בחינוך החונכים את הנקודה העיקרית של עבודתה והגדירה את החינוך בערכים של אחריות, עמידה בלוח זמנים ובהתמדה. למטרה זאת פיתחה אתם קשר לא פורמלי שיאפשר לה לרכוש את אמונם ויעזור להם להיפתח בשיחה. כך מוסבר החלק הגדול של זמן עבודתה שהוקדש לקשר לא פורמלי עם החונכים. מכאן יצא שלא כל כך הודגשו פעולות תמיכתיות לחונכים ועדיפות אחרונה ניתנה לחניכים בחלוקת עבודת המנחה.

המנחה היתה בקשר עם מספר אנשים אחרים; מנהל המרכז שתרם לה בעיקר תמיכה וכשהיא ביקשה זאת הוא עזר לה בהחלטות ארגוניות, צוות ההגוי תרם ביקורת ורעיונות לפיתוח העבודה. היא היתה מעדיפה לקבל יותר עידוד ועזרה מקצועית משני הגורמים הנ"ל. היא החליפה דעות במסגרת הקשר עם עובדים אחרים במרכז הקהילתי, למרות בקשתה לערוד ועזרה עם תוכן מקצועי ולמרות הצעות רבות של חברי צוות ההגוי היא לא היתה בקשר עם אף גורם מקצועי שהיה יכול לתרום לה בתחומים החסרים.

הדרכה אישית

הדרכה זו היתה מיועדת, לפי דברי המנחה לתשומת לב אישית לחונך, יעוץ והדרכה, תמיכה ועידוד. התוכנית היתה פגישה אחת כל שבועיים עם כל חונך. במציאות התקיים שיעור נמוך יותר כהרבה של פגישות. בממוצע קיבל חונך הדרכה אישית פעם בחודשיים, חונך אחד בכלל לא קיבל הדרכה אישית. החונכים התחלקו בהערכתם את ההדרכה הזאת. כמחציתם מצאו שהיא עזרה מאוד בעבודתם, האחרים חשבו שהיא עזרה במידות שונות, רק אחד חשב שהיא בכלל לא עזרה לו.

החונכים מצאו שהדרכה זו עזרה בעיקר בפתרון בעיות, יצירת קשר עם החניך ועם משפחתו, אך עדיין הרגישו שההדרכה לא כל כך תרמה לעידוד ויעוץ. כנראה הרגישו באיזה צורך שההדרכה לא התייחסה אליו. כאשר נשאלו אם יש להם המלצות לשינויים בהדרכה אישית בעתיד, חמישית מהחונכים בקשו שתהיה יותר הדרכה אישית ושהיא תהיה חובה.

מעניין לציין כאן שההדרכה האישית כן היתה מתוכננת כחלק מחייב של התוכנית אך המנחה העדיפה להציג אותה כאופציה שכל חונך בוחר במידה והוא מרגיש צורך בכך. היא לא ראתה צורך לפגישות חובה או ביוזמתה. העובדה שהרבה חונכים לא ניצלו הזדמנויות להדרכה זו מראה, לדעתה, שאין לקבל חונכים אדישים לעבודת החונכות.

הדרכה קבוצתית

הדרכה זאת נותנת לחונך להרגיש שיש לו מסגרת מקצועית וחמיכתית. הוא עשוי לגלות כאן שבעיותיו משותפות ודומות לאלו של חונכים אחרים, שניתן להחליף דעות וחוויות עם חונכים אחרים ולפתח לעצמו מסגרת חברתית.

ההדרכה החקימה פעם בשבועיים בקבוצות של 5 חונכים. כממוצע השתתפו החונכים ב-1/2 פגישות בחודש, זאת אומרת שהחונך הממוצע נעדר מ-1/4 מהפגישות. בגלל העדרויות אלה החליטה המנחה שלטובת הדינמיקה הקבוצתית יש צורך בקבוצות גדולות יותר וחיברה קבוצות כך שהיו 2 קבוצות של 10 חונכים. גם החונכים הרגישו בשיפור בסידור זה.

לפי הערכתם של החונכים ל-1/4 מהם ההדרכה הקבוצתית מאוד עזרה, לרוב החונכים היתה שביעות רצון חלקית ואחד מצא שההדרכה הקבוצתית בכלל לא עזרה לו בעבודתו.

מתוך האספקטים שלגביהם החונכים העריכו את ההדרכה הקבוצתית, לא היה אף אספקט שהוערך כטוב מאוד ע"י יותר מ-1/3 מהחונכים. באופן כללי, הדרכה זו נחשבה כטובה יותר בטיפול בפתרון בעיות, יעוץ, רעיונות לפעילויות וקשר עם החניך. היא הוערכה כנמוכה כמקור לעידוד.

היתה דרישה של מיעוט גדול, יותר משליש החונכים, שההדרכה תקבל פורמט רציני יותר. הם רצו שנזכרות בפגישות ההדרכה תוצג כחובה וכרצינות יותר. הם רצו גם שההדרכות תהיינה יותר מתוכננות ויותר רציניות בתוכנן ודגש רב יותר יושם לפתרון בעיות משותפות. חלק לא קטן, חמישית, היו רוצים לקבל הדרכה קבוצתית פעם בשבוע, במקום פעם בשבועיים.

יש לציין כאן שגם המנחה הרגישה שחל בזבז גדול בזמן ההדרכה שהיא התייחסה להפרעות ע"י החונכים, שלדעתה תפסו כרבע מהזמן של כל פגישה. היא אף פעם לא התייחסה לכך בנושא לשיחה עם החונכים.

עבודת החונכים

יש טווח רחב מאוד בהשקעת החונכים השונים בעבודתם עם החניכים. כממוצע נפגש החונך עם החניך קרוב לפעמיים בשבוע. זאת אומרת שתפקידם של החונכים בעבודה עצמה היה הרבה יותר קרוב למתוכנן מאשר תפקודם בהדרכה. תשעה חונכים, שהם כמעט מחצית מכלל הקבוצה תפקדו מתחת לרמה המצופה באופן בולט. לכל התשעה היו תקופות בהן הם לא עבדו בכלל, 6 במשך חודש אחד, 2 - חודשיים ואחד לא עבד כלל במשך ארבעה חודשים מתוך השישה.

טבלה מס' 2

פעילויות החונכות והערכת החונכים את הצלחתם			
% החונכים שאצלם הפעילות היתה:			סוג הפעילות
הכי לא מוצלחת	המוצלחת ביותר	השכיחה ביותר	
15	5	35	משחה / פעילות חינוכית
40	20	25	שעורי בית
10	15	25	יציאה לבילוי מאורגן
-	25	-	יציאה לטבע / לשכונה / לא במאורגן
-	10	15	משחק ספורטיבי
10	25	-	מלאכת יד / ציור
5	-	-	אחר
20	-	-	אף פעילות
100%	100%	100%	סה"כ

לפי דיווחים של החונכים (טבלה מס' 2) הפעילויות השכיחות ביותר היו משחקים ופעולות חינוכיות, ובעדיפות שניה, שעורי בית ויציאות לבילוי מאורגן (בעיקר לסרטים שעבורם קיבלו כרטיסים בחינם) פחות התעסקו בספורט, יציאות לא פורמליות כגון יציאות לטבע ועבודות יד.

הפעילות המוצלחת ביותר, לפי הערכת החונכים, היו מלאכת יד, ציור ויציאות לטבע ולשכונה. פעולות אלה הוערכו כמוצלחות כי הם גרמו להנאה, סיפוק ועניין מצד החניכים. משחק ופעולה חינוכית הוערכו במעט מקרים כמוצלחים. כאן רואים את האופי ה"פולמוסי" של ההתעסקות בשעורי בית. עבור קבוצה מצומצמת היתה זו פעילות מוצלחת, אך אצל 40% היתה הפעילות הכי לא מוצלחת. הפעילות ה"בטוחה" ביותר מבחינת הפופולאריות היתה היציאה לטבע או יציאה אחרת בלתי מאורגנת, פעילות זאת היתה מוצלחת ביותר אצל המספר הגדול ביותר של הזוגות ואינה מצוטטת כהכי לא מוצלחת.

כאן הודגש חוסר-ההתאמה בין שכיחות הפעילויות והצלחתם. מלאכת יד וציור פחות נעשו למרות הצלחתם הגדולה כנראה בגלל הקושי בהשגת החומרים שעליו החלוננו החונכים. טיולים בטבע ובמסגרת לא מאורגנת אולי פחות נעשו למרות הצלחתם הגדולה בגלל המאמץ הגדול יותר הדרוש מהחונך לתכנונם.

בהתאם להשתתפות הנמוכה בהדרכה, החונך גם השקיע מעט מזמנו בהכנת פגישותיו עם החניך.
 3/4 מהחונכים תכננו מראש פחות מחצי הפגישות שהיו להם עם החונך. ורק חונך בודד אחד תכנן יותר מ-60% של פגישותיו.

רוב החונכים לא דיווחו על שיחות בינם לבין החניך בזמן פגישתם. במקרים שכן התקיימו שיחות הן היו בעיקרן ענייניות לפעולה ואינפורמטיביות כגון הסבר של משחק (50%) או שיחה על לימודים (20%) מסירת ידע (10%). בני הזוג נמנעו כנראה משיחה על נושאים אישיים כגון היחסים ביניהם, בעיות החניך או חוויות החניך מחוץ למסגרת החונכות.

פיתוח קשרי עבודה ע"י החונכים ותועלתיותם

באופן כללי החונך לא פיתח קשרים עם משפחת החניך (טבלה מס' 3).

טבלה מס' 3

קשרים של החונך בקשר לעבודה

שם קשר	פעם-פעמיים	כמה פעמים	הרבה קשרים	קשר עם
5	4	7	4	אם החניך
5	6	7	2	אב החניך
4	2	8	6	אח/אחות החניך
15	4	1	-	מורה החניך
19	-	1	-	עו"ס בבי"ס החניך

קצת יותר מחצי החונכים נפגשו עם אם החניך יותר מפעם-פעמיים במשך שנת החונכות, רבע אף פעם לא נפגשו עם האם. התמונה דומה עבור האב. הקשר ההדוק ביותר התקיים עם אח או אחות החניך, לרוב הגדול של החונכים היה קשר עם אח החניך ולכמעט שליש היו הרבה קשרים אחר. לא היה מקובל שחונך יצור קשר עם אנשים מקצועיים העובדים עם החניך, המורה ועו"ס בביה"ס.

כאיזו מידה נתפסו הקשרים הקיימים כעזרה? החונכים נהנו מעזרה ותמיכה משלושה מקורות עיקריים (טבלה מס' 4).

טבלה מס' 4

הערכת החונך את היעוץ שקיבל

מקור היעוץ	עזר מאד	עזר	לא כל כך עזר	בכלל לא עזר - או לא היה קשר
המנחה	13	7	-	-
עובד אחר במרכז	-	1	-	19
חונכים אחרים	-	9	5	6
משפחת החניך	1	4	7	8
משפחת החונך	2	6	6	6
מורה החניך	-	-	4	16

והם: המנחה, החונכים האחראים ומשפחת החונך. כולם הרגישו שהמנחה עזרה להם אך לא כולם הפיקו תועלת מאנשים אחרים. כ-2/3 הרגישו שהחונכים האחרים ומשפחותיהם היו להם לעזרה. פחות הרגישו שהקשר עם משפחת החניך עזר. הקשר עם המורה, במעט המקרים בהם היה קיים, לא כל כך עזר לחונך בעבודתו. רק חונכים בודדים נעזרו ע"י כוח אדם נוסף הקיים במרכז הקהילתי.

למרות חוסר הקשרים, לפי דבריהם רוב החונכים בהחלט היו מעוניינים בקשרים רבים יותר עם גורמים ואנשים אחרים שיוכלו לעזור ולתרום להם בעבודתם. הקבוצה הגדולה ביותר, שליש, הרגישו שקשר הדוק יותר עם הורי החניך היה עוזר להם, אחרים רצו יותר קשרים עם מרכזת הפרוייקט, עם מורה החניך או עו"ס של ביה"ס של החניך. רבע לא הרגישו צורך ביותר קשרים במסגרת עבודתם.

4 ב . השפעות הפרויקט אצל החניכים

לפי דיווחה של המנחה, החונכות תרמה הרבה ל-75% מהחניכים, 10% לא כל כך הפיקו מכך תועלת ו-15% הפיקו מעט מאוד תועלת מהחונכות. התרומה העיקרית של החונך לחניך התבטאה בתשומת לב אישית ועזרה בשעורי הבית, החונך גם תרם כדימוי לחיקוי ונתן לחניך בטחון עצמי רב יותר.

לפי ההתרשמויות הראשוניות של החונכים, הקושי העיקרי של החניך בהתחלת החונכות היה שהוא היה ביישן ושקט מדי. כשהחונכים בדקו את חניכיהם לפי תחומים, הם דיווחו שהבעיה העיקרית היא קשויים בלימודים שמופיעים כבעייתיים אצל יותר מחצי מהחניכים, וכבעייתיים מאוד אצל שליש מהם. חוסר יוזמה גם הוא אפיין קבוצה גדולה, כ-40%, של החניכים. בעיות חברתיות בביה"ס בלטו באותה מידה. החונכים זיהו הרבה פחות בעיות בקשר לקשרי המשפחה של החניך.

החונכים העריכו שוב את קשיי החונכים בסוף הפרויקט ושתי ההערכות הושוו באמצעות t-test (טבלה מס' 5).

טבלה מס' 5

הערכת החונך את קשיי החניך לפני ואחרי הפרויקט

רמת המובהקות	ערך ה-t	דרגת הקושי - ציון ממוצע		תחום הקושי
		אחרי	לפני	
p < .00**	3.82	16.8	20.00	סה"כ הקשויים
p < .11	1.69	1.50	1.95	להגיע לפגישות
p < .26	-1.16	1.50	1.30	תוקפנות
p < .05*	2.13	1.55	2.10	סגירות
p < .00**	4.66	1.75	2.55	חומר יוזמה
p < .17	1.44	1.50	1.85	קושי ביצירת קשר
p < .26	-1.16	1.95	1.75	קשר חזק מדי
p < .77	.29	1.45	1.50	דחית הצעות
p < .29	1.10	1.85	2.15	קשויים במשפחה
p < .01**	3.20	1.90	2.60	קשויים בלימודים
p < .04*	2.27	1.85	2.30	קשויים חברתיים בביה"ס

בהערכה כללית 95% מהחונכים הרגישו שהחניך התגבר לפחות חלקית על קשייו, כחצי הרגישו שהחניך התגבר לגמרי על הקושי שלו. גם כבדיקה של תחומים ספציפיים נמצאה ירידה מובהקת בקשיי החניכים במשך תקופת הפרוייקט ($p < .00$). ירידה זו מתבטאת בעיקר בפיתוח יוזמה רבה יותר ובפתיחות החניך. יחד עם זאת החונכים הרגישו שחניכיהם התקדמו בלימודים ובתפקודם החברתי בביה"ס. לא פלא שיחד עם עליית היוזמה, החונכים הרגישו גם עליה בתוקפנות אצל חניכיהם שמקודם היו שקטים ובישנים מדי. נמצאה גם הערכה שלילית של החונך את הקשר עם החניך. ניתן לפרש זאת כפי שזה הוצג, כקשר חזק מדי, אך יש גם להתחשב בפרושו כביטוי של חרדת החונך מפני קשר המתחזק מצד החניך ואולי גם מצדו. חרדה זו מתבטאת כנראה הן את החשש שלו מפני יצירת קשר קרוב מסוג זה והן בשל האופי הזמני של הקשר.

היה גם נסיון להשיג מדידות אובייקטיביות כלפי השפעת הפרוייקט על החניכים. מכיוון שהמטרה העיקרית של הפרוייקט כלפי החניכים היתה לתרום לסוציאליזציה של החניך בעולם ביה"ס, מדידות אלה נבנו למסגרת הכיתה. לפני ואחרי תקופת הניסוי, נתבקשו המורים של הכיתות בהן נמצאו החניכים לדרג את כל תלמידיהם לפי שש מדידות של תיפקוד בכתה. חמש מתוך שש המדידות התייחסו לסוציאליזציה לבית הספר ואחת לתפקוד הלימודי. אף פעם לא הוזכר בפני המורה פרוייקט החונכות בהקשר לבדיקות אלה. במדידה הלימודית נתבקשה המורה לדרג את כל אחד מתלמידיה לעשירון המתאים על בסיס תיפקודו בשעורים. חמשת המדידות האחרות התייחסו להתנהגות הכללית בכתה: איחורים לביה"ס, הכנת שיעורי בית, סדר וניקיון בעבודה, שאילת שאלות בכתה, ויוזמה אישית בכיתה. כל תלמיד הוערך בסולם של 4 נקודות לגבי כל אחד מ-5 הפריטים הנ"ל.

טבלה מס' 6

תפקוד החניכים ויתר הילדים בכיתותיהם במסגרת ביה"ס
לפני ואחרי תקופת הניסוי (כפי שנמדד ע"י t-test)

ציון ממוצע של יתר הילדים	ציון ממוצע של קבוצת החניכים	ה	מ	ד	י	ד	ה
רמת המובהקות	רמת המובהקות						
1.42	2.13	אחורים לביה"ס (1=חיובי ביותר עד 4 = שלילי ביותר)					
.82	.38	לפני					
1.44	1.94	אחרי					
1.85	2.31	עשיית שעורי בית (1=חיובי ביותר עד 4=שלילי ביותר)					
.72	1.00	לפני					
1.88	2.31	אחרי					
2.12	2.63	נקיון וסדר בעבודה (1=חיובי ביותר עד 4 = שלילי ביותר)					
.74	.33	לפני					
2.14	2.88	אחרי					
2.20	2.31	שאלת שאלות בכיתה (1=חיובי ביותר עד 4 = שלילי ביותר)					
.01**	.05*	לפני					
2.45	2.88	אחרי					
2.21	2.63	יוזמה בכיתה (1=חיובי ביותר עד 4 = שלילי ביותר)					
.59	.81	לפני					
2.26	2.56	אחרי					
3.20	1.94	נבחר למשחק (מס' פעמים)					
.24	.04*	לפני					
2.99	2.94	אחרי					
3.11	2.63	נבחר לשבת לידו (מס' פעמים)					
0.89	.01**	לפני					
3.08	1.44	אחרי					
	6.06	עשירון בלימודים					
	.33	לפני					
	6.63	אחרי					

עבור כל אחד מ-5 המדידות של סוציאליזציה (טבלה מס' 6) קבוצת הניסוי (החניכים) היתה בתחילת השנה ברמה נמוכה יותר בממוצע מאשר יתר תלמידי הכתה. במדידה הלימודית, החניכים דורגו בממוצע בעשירון הששי, קצת מתחת לנורמה של הכתה. כך נראה שהם נבחרו היטב כמתאימים לפרוייקט חונכות - הם דורגו מתחת לרמה הממוצעת של הכתה אך לא כוללים את הילדים הבעייתיים והנמוכים ביותר בכתה.

במשך השנה הנסיונית חל אצל החניכים שינוי מובהק ב-1 מתוך 6 המדידות. השינוי היה בכיוון הלא-מתוכנן של ירידה מובהקת ($p < .05$) בשאלת שאלות בכיתה. ירידה דומה חלה אצל יתר הילדים בכתה. ניתן להגיד שאין כל סימן שהפרוייקט פעל כדי לעצור את הנטייה הקיימת לקראת פסיביות בכיתה.

נמדדו בין התלמידים 2 מדידות סוציומטריות. במדידה הראשונה נחבקש כל תלמיד לכתוב שמות שלושה חברים בכיתה שאיתם הוא אוהב לשחק. במדידה השניה עליו לרשום שלושה ילדים שלידם הוא היה רוצה לשבת בכיתה. ב-2 מדידות אלה חלו שינויים מובהקים במשך השנה הנסיונית אצל קבוצת החניכים אך לא חלו שינויים מקבילים בקבוצת יתר תלמידי הכיתה.

החניכים נבחרו למשחק לעיתים קרובות יותר באופן מובהק ($p < .05$) אחרי תקופת עבודתם עם החונך. בתחילת השנה החניכים היו הרבה פחות פופולריים במשחק מאשר יתר ילדי הכתה. ילד חניך נבחר למשחק ע"י 1.94 ילדים בממוצע כשילד אחר בכתה נבחר ע"י 3.20 ילדים. לאחר שנה של קשר חברתי עם חונך לא היה כל הבדל בין החניכים ליתר ילדי הכתה בנוגע לפופולאריות במשחק.

במדידה הסוציומטרית השניה חל שינוי בכיוון השני. בתחילת השנה בחרו קצת פחות ילדים לשבת ליד ילד חניך בכתה מאשר ליד ילד אחר, 2.63 לעומת 3.11. לאחר שנת הניסוי עוד פחות ילדים, 2.44, בחרו לשבת ליד ילד חניך, ירידה מובהקת ($p < .01$). אצל יתר ילדי הכתה לא חל שינוי ברצון התלמידים לשבת על ידם. לא מצאנו הסבר ברור לתופעה זו.

בסיום לפרק על השפעת הפרוייקט על החניכים, ניתן להזכיר פגישה סיום שאליה הוזמנו הורי החניכים להפרד מחונך בנם, לשמוע סכום על הנעשה במשך שנת הפרוייקט ולראות תערוכה של עבודות שנעשו במסגרת החונכות. לפגישה זו הופיעו 6 הורים מתוך 22 המשפחות של החניכים וגם הרוב מאלה שהופיעו הגיעו באיחור רב של 1/2 שעה עד שעה. כל אותם 6 הורים הביעו חוות דעת חיובית ביותר על הפרוייקט.

"הילד היה מאוד סגור, התפלאתי כמה שהוא נקשר מהר לחונך"
"לבד היא לא עשתה שיעורים, עם החונכת זה הרבה יותר טוב"
"התאמיני לי, לילד היתה חוויה".

בקורתיהם היו כוון של רצון לקבל יותר. הורה אחד התלונן שהחונך לא מספיק התיחס ללימודים, ושניה התלוננה שהיא לא ראתה את החונך מספיק.

כמעט כל ההורים דאגו מפני הקושי של הילד בסיום הפרויקט "נורא קשה לילד להיפרד".

4.4. השפעות הפרויקט אצל החונכים

לא חל שום ניסיון למדוד את השפעות הפרויקט על החונכים באופן אובייקטיבי בגלל הסיבות המפורטות בפרק המטורולוגי.

השפעה הכרורה והראשונית של הפרויקט על החונכים היתה בהכוונת החונך לתפקוד מסודר וממושך בתפקיד החונך שקבל על עצמו. במשך שנה שלמה 22 מתוך 24 החונכים החזיקו את עצמם במסגרת של פגישות סדירות עם חניכיהם כ-פעמיים בשבוע, פגישות הדרכה ודווח בכתב על עבודתם. בששת החודשים הראשונים החונכים היו חלשים מאוד בכל התחומים האלה, הם נפגשו עם החניך כפעם בשבוע במקום פעמיים וגם הנוכחות בפגישות ההדרכה היתה מתחמת מהרמה הנדרשת, הדיווח בכתב היה סמלי בלבד בהתחלה ונעשה ללא רצון. חל שיפור עצום בתפקוד החונכים במשך שנה עבודתם. הפגישות עם החניך עלו בממוצע לקרוב ל-2 פגישות בשבוע, הנוכחות בפגישות ההדרכה הקבוצתית עלתה ל-2/3 מהמצופה אך הנוכחות בפגישות ההדרכה האישיות נשארה ברמה נמוכה מאוד, 25% מהרמה המצופה. מילוי הדוחות עלה ל-100% ברגע שהוא נהפך לבסיס החישוב לקבלת משכורת.

החלפת המנחה באמצע התקופה, התפיסות השונות של המנחות והכרות מחדש עם מנחה חדשה בודאי הפריעו לחונכים. נראה שחלק מהתפקוד המוגבל נגרם גם בשל חוסר הבנה. החונכים פשוט לא ידעו שדווח על הפגישות והשתתפות בפגישות הדרכה הם חלק חובה מעבודתם. לפי רשומם בשאלון הסופי חלק ניכר של החונכים לא ידעו כל זמן עבודתם שהשתתפות בהדרכה אישית והדרכה קבוצתית היא חלק אינטגרלי ומחייב של עבודת החונך.

נמצא גם שהיה צורך לקשור בצורה ברורה ביותר את המילוי הנכון של התפקיד עם התועלת החומרית היוצאת מכך, התשלום החודשי.

איך העריכו החונכים את החוויה? באופן כללי החונכים דווחו שהם היו שבעי רצון ושהחוויה התאימה לציפיותיהם. הנאתם היתה גבוהה יותר ממה שחשבו מראש. האספקטים הטכניים התאימו לציפיותיהם, רק אספקט התשלום אכזב – הם קבלו קצת פחות תשלום ממה שצפו לקבל.

מה שבלט אצל החונכים, כביטוי של ההרגשה הטובה שממנה הם נהנו, היתה הרגשת ההשגיות. כמעט שליש מהחונכים הרגישו שבמשך עבודתם החניך התגבר לגמרי על הקושי העיקרי שלו, ועוד 2/3 הרגישו שבמידה רבה החניך התגבר על הקושי שלו. ניתן להבין מכך שהחונך יצא מהחוויה עם בטחון עצמי בהחלט גבוה.

כשנשאלו החונכים על קשייהם בעבודה, הם לא הצביעו על האספקטים הבסיסיים כמו הקשר עם החניך או התפנות לפגישות, מסגרת זו לא היתה בעייתית. מה שכן הפריע להם היה האספקט הטכני של העבודה, השגת ציוד, קבלת רעיונות מספיקים לפעילויות, קביעות הפגישות עם החניך והקשר עם משפחת החניך.

הערכתם של החונכים את בעיותיהם של החניכים מתפקד גם ככלי להכנת התמצאות החונך בחונכות. כך, הצבעתם על הכעיתיות הגוברת של הקשר של החניך אל החונך מראה גם על חששות החונך וקשייו בהתייחסות לקשר קרוב זה.

נראה שהחונכים כן שתפו את משפחותיהם בחוויות החונכות ונטיה זו הלכה והתחזקה במשך תקופת העבודה. כבר בשלב הראיוני הראשון, שוחחו 70% מהחונכים עם המשפחה על הנושא, כשהם התקבלו כחונכים, אחוז המשוחחים עם המשפחה בנושא עלה ל-90%. 70% מהחונכים הרגישו שהמשפחה עזרה להם במידת מה במשך תקופת עבודתם כחונכים, 10% מהמשפחות עזרו מאוד והיתר במידה מועטה. 30% מהחונכים הרגישו שהמשפחה בכלל לא עזרה להם. יש להניח שתמיכה ומעורבות המשפחה בעבודתו כחונך כן תרמה לחונך בתחומי בטחון עצמי, בטיחות, הרגשת שייכות לשכונה ויכולת לתרום ולהתפתח בכוונים חדשים, אך כל הדברים הללו לא נמדדו.

יתכן שיש רמז בכוון הנ"ל בהערות החונכים בנושא התשלום לעבודה. למרות שיחות רבות בנושא בין החונכים והמנחה במהלך השנה ולמרות חששות הצוות שהשכר הנמוך יפגע בתפקודם בעבודה, לרוב החונכים לא היו טענות בנושא התשלום, יותר מחצי מהחונכים היו בהחלט שבעי רצון מגובה התשלום כפי שהוא. לדעת 10% לא היה צורך בתשלום בכלל עבור עבודת חונכות, כמה חשבו שעל התשלום להיות עוד יותר סמלי ואחר הציע הצמדה קרובה יותר בין השגים בעבודה וגובה התשלום.

איך הגיבו החונכים לגורם החסכון שבשכרם ומה הם הפיקו ממנו?

החונכים מחולקים בתפיסתם את גורם החסכון – שלפיה שליש מהתשלום החודשי של כל חונך הושקע עבורו בתוכנית חסכון "יתרון לדירה". קצת מעל מחציתם אמרו שהם שבעי רצון ממרכיב החסכון בתשלום, מתוכם חצי היו מעוניינים להמשיך הלאה בחסכו. יותר מ-2/3 מהחונכים התכוונו להוציא את הכסף מיד לאחר סיום הפרוייקט. לפי נתונים אלה לא יותר מרבע (ויש לצפות לשעור הרבה יותר נמוך) ירוויחו בתוכנית חסכון זו. כל יתר החונכים יפסידו באופן כספי. זאת משום שבתוכנית חסכון זו יש לסגור את הכסף ל-4 שנים לפחות כדי להרוויח את רווחי התוכנית. אם מוציאים את הכסף לאחר שנה עד שנתיים בלבד של חסכון, המשקיע מקבל חזרה את הסכום שהוא השקיע וחמישה אחוז ריבית שעליהם הוא משלם מיסים. הממצא שרוב החונכים שבעי רצון מתוכנית החסכון ובכל זאת מתכוונים לשחרר את הכסף מיד אחרי סיום שנת הפרוייקט מראה בצורה ברורה ביותר שלא היתה לחונכים שום הבנה של תוכנית חסכון זו ומשמעויותיה.

אולי הרמז הברור ביותר של הרגשת החונכים לאחר שנת עבודתם מתבטא בהמלצתם על העבודה לאחרים. כל אחד מהחונכים אמר שאם ישאלו אותו הוא ימליץ לאחרים להיות חונכים. רובם ימליצו בגלל ההנאה והסיפוק שבעבודה, כחצי בגלל החרומוה לילד קטן והקשר שנובע מכך וכחצי ימליצו למען הנסיון הטוב לעתיד.

ד"ר 4. מאפייני הזוג המוצלח

היה נסיון לזהות את המאפי נים של זוג מוצלח בחונכות. לצורך זה נבנה אינדקס של זוג מוצלח (ראה פרק מטודולוגי). מתוך 35 הבדיקות (χ^2) שנעשו בין האינדקס ובין משתנים אחרים שנחשבים כחורמים להצלחת עבודת חונכות (ראה פרק מטודולוגי) נמצאו רק 2 קשרים מובהקים. הראשון מתיחס להערכת המנחה את החונכים לפי המאפיינים שלדעתה חשובים לתפקוד חונך. מתוך 7 מאפיינים (אינטליגנציה, סכלנות, יוזמה אישית, הבנת ילדים, התכרות, יחסים עם חונכים אחרים ואידיאליזם) אחד, היוזמה האישית הבדיל בין החונכים המוצלחים והחונכים הלא מוצלחים. החונכים בזוגות המוצלחים קבלו ציון יותר גבוה באופן מובהק בהערכת המנחה את יוזמתם מהחונכים בזוגות הלא כל כך מוצלחים ($p < .01$). המשתנה השני המבדיל את החונכים בזוג מוצלח הוא הערכתם את ההדרכה הראשונית שקבלו לפני התחלת העבודה. החונכים בזוגות הלא מוצלחים הגיבו להדרכה בצורה אדישה בזה שלא ציינו אותה כטובה או כלא טובה אלא כבינונית. החונכים בזוגות המוצלחים הגיבו בצורה חזקה יותר באופן מובהק ($p < .05$), כחצי מהם העריכו ההדרכה באופן חיובי וכחצי באופן שלילי, אף אחד לא נתן תגובה אדישה.

היה גם נסיון לחפש קשרים בין הגורמים השונים ששחקו תפקיד במהלך פעילות החונכות. הגורמים היו: ארגוניים, תפקודיים, קשר עם גורמים מחוץ לזוג עצמו, ותגובה המנחה במטריציית קורלציות (Pearson correlation) נמצאה תופעה שהחונכים שתרמו יותר לחניכים לפי הערכת המנחה הם גם אלה שתפקדו באופן אוטונומי יותר. זאת אומרת שהם הצליחו לתפקד עם פחות תזכורות ולחצים מצד המנחה ($r = .85$) ויחד עם זאת הם פנו אליה יותר מיוזמתם ליעוץ לפי הצורך ($r = .60$).

נמצא גם שהחונך המאורגן יותר השיג יותר תגובות חיוביות, כך, לחונך שמלא את הדווחים שלו בצורה מלאה יותר היה חניך שגלה יוזמה רבה יותר ($r = .86$) ואצל החונך שתכנן את הפגישות מראש נמצאו עזרה ושיתוף פעולה רבים יותר אצל משפחת החניך ($r = .74$).

באופן כללי לא מצאנו משתני רקע או משתני תהליך המאפיינים את הזוגות המוצלחים אשר יאפשרו לנו בבטחון לכוון את בחירת המשתתפים בפרוייקט מסוג זה. אך כן נמצאו רמזים בכוון זה. יוזמתו האישית של החונך ותגובותיו הברורות לגירויים כן יכולים לתרום להצלחת הפעילות. כמו כן יכולתו הארגונית של החונך גם נראית כמרכיב מרכזי של עבודה מוצלחת הן מבחינת שמוש נכון במשאבים העומדים לרשותו והן בגרזי להשתתפות מלאה יותר של החניך ומשפחתו.

5. מסקנות והמלצות

המעקב על הפרוייקט נעשה בצורה אימפרית ותאורית ולכן אין שום בסיס להכללה של הממצאים. לכן, פרק זה מתרכז באספקטים ספציפיים וטכניים של הפרוייקט בתקופה שהמרכז הקהילתי ברוממה ימצא לנכון להתייחס אליהם במידה מה בהמשכיות פיתוח עבודתו החדשה בתחום החונכות.

א. גיוס המשתתפים

הקריטריונים שנקבעו מראש לבחירת חונכים וחניכים ניראים כמתאימים אך היה קושי מסויים בשמוש בהם בשטח. 2 חונכים ו-4 חניכים נפסלו בשלב הראשון של העבודה בבדיקה משנית שנעשתה נחגלה שהם גם לא התאימו לקריטריונים. היה מתוכנן שיבחרו חונכים מכיתה י' אך נתגלה במשך השנה שכמחציתם היו תלמידי י"א. כבר באמצע תקופת הפרוייקט תלמידים אלה היו בכיתה י"ב והתקרבו לבחינות הבגרות והיו להם לחצי-זמן ומתחים הקשורים בכך. הם הצליחו לעמוד בכל התחייבויותיהם אך לא נראה רצוי או מתאים להעמיס את חפקיד החונכות על תלמידי י"א-י"ב. בנוסף, לפי הממצאים המפורטים למעלה, יש לחפש אצל מועמדים יוזמה אישית, יכולת לתפקד באופן אוטונומי והבנת ההפרדה בין תלות במנחה ושמוש בה כמקור לקדום העבודה.

ב. תנאי העבודה

היו שיחות רבות ולפעמים סוערות בנושא תנאי העבודה. מרבית אי-שביעות הרצון שבוטאה נבעה מאי-הבנה וחסר ידע כלפי תנאי העבודה שנקבעו לחונכים. זה גרם למתחים ולבזבוז זמן ומאמץ, היה שלב שחלק ניכר של פגישות הדרכה הוקדש לדיון בתנאי העבודה. ניתן למנוע תופעה שלילית זו באמצעות הסברה ברורה ועניינית לפני תחילת העבודה. על ההסברה להתייחס לשלושה תחומים עיקריים: תנאי השלום, השתתפות חובה בהדרכה ומילוי הדווחים בכתב.

בקשר לתשלום נראה שבפרוייקט זה, אי שביעות רצון מתנאי התשלום נבעו מחששות המנחה הרבה יותר מאשר מהחונכים עצמם. מכל מקום חשוב שהחונך ידע מראש את גובה התשלום, שיטת התשלום ועליות מתוכננות במשך שנת העבודה. אם ברור מהתחלה שהתשלום אינו נחשב כמשכורת אלא כתשלום סימלי, החונך יוכל להתאים את ציפיותיו כהתאם. מרכיב החסכון לא תרם לחונך כמתוכנן. העקרונות של חסכון והתנאים הספציפיים של אותה התוכנית לא הוסברו לחונכים לעומק בכלל. לכן הם לא ידעו איך להתייחס לכספים שנחסכו. יש גם ספק שאותה התוכנית של חסכון לדירה היתה מתאימה ומשמעותית לאוכלוסייה זו ולגובה התשלומים שהיא הכניסה לחשבון כל חודש. אף על פי כן, החונכים הראו נכונות להשתתף בתוכנית חסכון ולכן נראה שפרוייקט חונכות יכול לשמש כמסגרת

מתאימה כדי להכיר לנערים מושגי בנק, חסכון, והתייחסות כללית לכסף. כל זאת במתכונת הדרכה מתאימה ולאחר בדיקה יסודית של סוגי תוכניות החסכון שעליהן ימליצו בפני הנוער. לא היה ברור לכל החונכים שגם הדרכת קבוצתית וגם הדרכה אישית הם חלק מחייב ואינטגרלי של העבודה. אפילו בסוף השנה חלק ניכר של החונכים לא ידעו זאת. הסברה מתאימה כלפי הנוכחות בפגישות ההדרכה היתה מונעת מהרבה מאמצים ותסכולים מצד המנחה ותורמת לתפקוד תקין ומוצלח יותר מצד החונכים. חקון חלקי של המצב נעשה באמצע השנה כאשר חל ארגון מחדש של שיטת התשלום בו הוכנס ביטוי ישיר למספר פגישות ההדרכה בהם השתתף החונך באותו חודש. במשך התקופה הראשונית של עבודת החונכים הם לא התייחסו ברצינות לחובתם למלא דו"ח קצר (של 6 פריטים פשוטים) לאחר כל פגישה שהתקיימה בינם ובין החניך. לאחר כמה חודשים בהם לא חל שיפור בדיווח, ולא היה ידוע לאנשי הצוות מה קורה בשטח, גם פריט זה צורף לחישוב התשלום. נמסר לחונכים שתשלומם יתבסס על מספר הפגישות שהתקיימו עם החניך שיחושב לפי הדיווחים שיתקבלו. מאז לא חלו שום בעיות נוספות במילוי הדיווחים. באף אחד מהמקרים הנ"ל לא היתה התנגדות עקרונית של החונכים כגוף למלוי תפקידם. רובם הגדול היה מוכן לתנאי התשלום שהוצגו להם, להשתתפות בפגישות הדרכה ולמלוי דוחות. המכשולים נגרמו ע"י חוסר ידע, חוסר הבנה, חוסר ארגון ועצלנות ולפעמים החונכים עצמם דרשו תנאים קפדניים יותר מהתנאים המוצגים (כגון דרישתם להדרכה אישית חובה מה שהמנחה לא הדגישה). לכן דרוש חקון באמצעים ולא בכוון המקורי שהתכנית קבעה לעצמה בתחומים אלה. נראה שניתן לפתור את כל הקשיים הנ"ל באמצעות הסבר ברור עוד בשלב קבלת החונך לעבודה. רצוי לעשות זאת גם בעל פה עם הסבר מילולי ושאלות ותשובות, וגם בכתב באמצעות חוזה חתום בין החונך והמרכז הקהילתי בו יפורטו תנאי העבודה של החונך, החובות והזכויות.

ג. ה ד ר כ ה

ההדרכה הראשונית שהתקיימה במשך 5 ימים לפני תחילת העבודה היתה מאוד מוצלחת ומושלמת לפי דיווחי החונכים מיד לאחריה. אך לפי קשיים מסויימים שהתעוררו במשך העבודה ניתן להצביע על תחומים נוספים שרצוי להתייחס אליהם כבר בהדרכה הראשונית:

איך לזכות בשתוף פעולה של החניך במיוחד אצל ילד שותק או חוקפני
איך להתייחס לחניך שלא מופיע כמתוכנן לפגישות
איך להגיב לדרישות בלתי מתאימות של ההורים בעיקר הדרישה שהחונכות תתרכז בשיעורי בית.
החשיבות של התמדת החונך בקביעת שעות קבועות לפגישות.

לפגישות ההדרכה הקבוצתית היו שתי מטרות עיקריות, לספק לחונכים את הידע וההבנה הנדרשים לעבודתם ולתת להם מסגרת תמיכתית וחברתית שתחזק אותם בעבודתם ותלווה אותם גם לאחר המעורבות בפרוייקט. בקשר למטרה הראשונה, חלה התנגשות מסוימת. חברי צוות ההגוי חשבו שעל המנחה לבנות תוכנית להדרכות הקבוצתיות שלפיה היא תעבוד עם החונכים באופן שיטתי על נושאים עקרוניים לעבודתם ובמקביל תעשירם ברעיונות לפעולות ותגיב להתבטאותם בקשר לנעשה בשטח. גישת המנחה הייתה שלא עליה לתכנן או לקבוע מראש כל מסגרת לפגישות אלא להגיב ליוזמות ולפניות החונכים בלבד. אך באותו הזמן בעת הצורך החונכים לא היו מסוגלים להתבטא.

במהלך העבודה קשה היה לחונכים להתבטא, לפרט ולכרר אפילו לעצמם את מבוכותיהם, בעיותיהם, וצרכיהם. כך, רק לאחר סיום העבודה יכלו החונכים להסביר ולהביע את רצונם בהדרכה רצינית יותר, עם תוכן המכוון לנושאים בהם הם נתקלים בשטח.

מומלץ על גישה להדרכה המבוססת על שתי התפיסות למעלה, תכנון רציני יותר של הדרכה אשר יתבסס בחלקו על הכנת נושאים מראש לפי ההבנה התיאורטית והנסיונית של המנחה ובחלקו על טיפול אינטנסיבי בנושאים שיעלו החונכים בפגישת ההדרכה הקודמת. חשוב מאד שהחונכים יצאו מכל פגישת הדרכה עם הרגשה שהם עשירים ברעיונות להמשך עבודתם עם החניך (ורצוי שזה יקרה גם בלי שהמנחה תציע תוכניות מפורטות לפעילות עם החניכים). ההדרכה האישית לא התבצעה כמתוכנן. היא לא הוצגה ולא נתפסה כחלק אינטגרלי של החונכות. לא פלא שמטרתה לשמש כמקום מתאים לעבור בו על חוויות ספציפיות ופרטיות במהלך החונכות ולקבל הדרכה ביחס אליהם, לא נתפסה, ולא הורגש שוני ברור כינה ובין ההדרכה הקבוצתית. אמנם החונכים הביעו צורך לקבל עידוד ותמיכה אישית מה שניתן לספק במסגרת זו. לכן הומלץ על פיתוח הדרכה אישית כחלק חיוני של פרויקט חונכות מסוג זה. כדי לספק את התמיכה האישית הדרושה ולתת הזדמנות לביטוי של חששות שהחונך מהסס לבטא בפורום צבורי ולטפל בבעיה שאינה נוגעת לחוויות יתר החונכים.

המימצא הברור הכללי בנוגע להדרכה הוא שניתן להעביר אותה בצורה רצינית ומקצועית יותר בלי לחשוש שזו תרחיע את החונכים, להפך, זה נדרש גם על ידי החונכים.

ד. פעילויות ומקורותיהם

לאורך כל תקופת עבודתם החונכים בקשו לקבל יותר רעיונות לפעילויותיהם עם החניכים. הם בקשו לקבל רעיונות אלה במסגרת ההדרכה הראשונה ובמשך ההדרכה הקבוצתית. יש ספק אם רצוי לספק לחונכים הצעות קונקרטיות לפעילויות שוטפות אך נראה שחשוב לחזק אותם עם גירויים שוטפים שיגרו

אותם לטיפול אישי בחומר הנתון ויוזמות אישיות נוספות. לצורך כך ניתן להעשיר ולפתח את אופקי החונך למשל בדרכים הבאות:

- העברת יותר ידע על הפסיכולוגיה של הילד הקטן, איך להיות איתו ולהעסיק אותו - הסתכלות בילד הקטן הנמצא בתוכנו.
- הזמנת מרצים אורחים שונים המוכשרים בתחומים מתאימים לפעילות חונכות, לפגישות ההדרכה כדי לתת גוון וגרוי כאמצעות השקפה וכשרונות של מומחה אחר.
- עדוד חפוש חומר ואינפורמציה ע"י החונך עצמו. במסגרת ההדרכה ניתן להציע מקורות אינפורמציה שעל החונך עצמו לעקוב אחריהם כגון: שמוש בספריות, התייעצות במרכזיה הפדגוגית, אצל מומחים במרכזים קהילתיים אחרים, בעיריה, במשרד החינוך, בחברה להגנת הטבע, ופניה אישית למקורות מעניינים באזור כמו חווה לסוסים, מאפיה, כתי מלאכה ובתי חרושת באזור התעשייה הצמוד בגבעת שאול.
- שמוש במשפחת החניך כגורם המסוגל לתרום לפעילות. זאת בהתחשבות ביכולת ובנכונות המשפחה. ברמה הפשוטה המשפחה יכולה לתרום בזה שהיא תספק גרוטאות וחומרים אחרים המועילים לפעילות. ברמה גבוהה יותר ניתן לעבוד על יחסי המשפחה. לדוגמא, ניחן לבנות עץ משפחה של החניך באמצעות "ראיון" של בני משפחה שונים.
- שמוש במשפחת החונך כמקור. לדוגמא שיחה של החונך עם הוריו ואחיו על מה שקורה אצלם במשפחה עשוי להגביר את עירנותו והבנתו את עצמו בראש וראשונה ולאחר מכן את החניך ולכן יעשיר את הקשר בינו ובין החניך.

ה. קשרים הקפיים וגבולות הפרוייקט

- מרכיב טיפוסי של שרותים קהילתיים הוא מאמצי נותני השרות להגדיל מספר הנהנים ממנו. במרכז הקהילתי מקובל להשתמש בכל פעילות הקיימת במסגרתו ככלי למשיכת חברים נוספים למרכז.
- אין ספק שהרחבה מתאימה של מסגרת האנשים המעורבים בתהליך החונכות גם מרכיבה את השפעותיה הפוטנציאליות. זה נוגע ליתר בני משפחת החניך, משפחת החונך, אנשי הקהילה ואנשים מקצועיים נוספים. וכדו"ח זה מופיעים כמה הצעות ככזו זה, מודעות, תמיכה והתרשמות חיובית עשויות לפעול לטובת פיתוח החונכות.
- אך, יחד עם זאת, יש לזכור שמוקד פרוייקט חונכות והכלי העיקרי להשגת מטרותיו הוא הקשר האישי בין 2 בני הזוג כיחידה אוטונומית. כל הדללה של קשר זה מוריד מערך הפרוייקט כולו.

ו. הקשר בין הפעלת הפרוייקט ומעקבו המחקרי

לאורך כל תקופת הפעלת הפרוייקט התקיים קשר שוטף של החוקר עם צוות הפרוייקט ועם החונכים. איסוף נתונים מהצוות נעשה באופן חלקי ביותר. איסוף נתונים מהחונכים היה בעייתי בחודשים הראשונים. החונכים התלוננו שקשה להם לענות על כ-6 שאלות אחרי כל פגישה עם החניך אך התברר שהם פשוט לא הרגישו חובה לעשות זאת. ברגע שקושר בין מילוי הדיווחים וקבלת תשלום בסוף החודש, הדיווחים מולאו בסדר ובלי תלונות. מסתבר מכך שרצוי מהרגע הראשון להדגיש בפני החונכים את חובתם בדיווח בצורה שאי אפשר יהיה להתעלם ממנה.

בגלל המספר המצומצם של החונכים והקשר הקרוב שהיה בינם ובין המנחה, לא הרגשנו צורך בדיווח שוטף למנחה על הנחונים שנאספו מהחונכים. אך נחגלה מאוחר יותר שבגלל או לעומת הקשר הקרוב, המנחה לא היתה ערה לכמה הרגשות ותגובות של החונכים. לכן, בשנה הבאה יהיה דיווח חודשי של החוקר למנחה בנוגע לתגובות החונכים לפרוייקט.

ז. השגת המטרות

המטרה העיקרית של פרוייקט החונכות היתה לחזק את תפקוד השכבה החלשה של נוער ברוממה במסגרת בית הספר והשכונה, וזאת באמצעות פעילות חברתית אינטראקטיבית זוגית של הנוער עצמו. הפעילות נעשתה כמתוכנן וההתרחשות הראשונית המתקבלת היא שאם החונכים יצגו פעם את השכבה החלשה של הנוער השכונתי, היום אי אפשר לומר זאת. תלמידי תיכון אשר יחד עם בעיותיהם הלימודיות והאישיות שאינן מעטות, מצליחים לשמור על רמת תפקוד כפי שעשו זאת חונכי רוממה, ראויים לשבח. פעילות בתפקיד זה במשך שנה שלמה אינו הישג קטן וחונך המבטא שביעות רצון ומרץ גם בסוף השנה מרשים.

תפקוד החונכים כקבוצה חברתית, היה חלק אינטגרלי של החוויה והרצון להמשיך תפקוד חברתי זה במסגרת המרכז הקהילתי, מראה גבוש חברתי ברמה שכונתית שיכול בהחלט להביא חועלת חיובית.

תפקוד החונכים בביה"ס לא נמדד, לכן ניחן רק לנחש מהי ההשפעה הלימודית של חוויה זו; של עבודה מסודרת, מתוכננת, חינוכית כליווי הדרכה מקצועית שוטפת. החונכים הביעו במהירות את שביעות רצונם מהרגשתם שהם עוזרים למישהו אחר להסתדר טוב יותר בחיים. יש לצפות שתוצאה אחת תהיה הרגשה שהם יכולים לעזור גם לעצמם להסתדר טוב יותר בחיים.

השחלבות חברתית לחוך מסגרת ביה"ס היא מוקד התוכנית בנוגע לחניכים. האינדיקציות המוגבלות הקיימות מראות נטייה בכוון זה. כך העליה המובהקת בפופולריות החניכים כחברים למשחק אצל ילדי הכיתה. חשיבות היחס של החניך עם החונך ברור מדווחי החונכים והורי החניכים. בפגישה עם הורי החניכים בסוף השנה פוזרו הרבה הערות כגון:

"נורא קשה לילד להפרד"

"האמיני לי, לילד היתה חוויה".

ניתן להניח שקשר חשוב וחנוכי כזה כן תרם להתפתחות וליכולת החברתית של החניך הצעיר ולכן גם לתפקודו הטוב במסגרת הרחבה יותר של בית הספר.

התועלת ההדדית של החוויה המשותפת של חונך וחניך הובעה ע"י חונכת אחת שאמרה בפגישה הסיום:

"היה לנו משהו חדש, ליצור קשר עם מישהו קטן,

ולפתור את הבעיות שלו יחד עם הבעיות שלנו.

נתן הרבה סיפוק." "

נ ס פ ת י פ:

ביבליוגרפיה

מטודולוגיה

כלי מדידה

ביוגרפיה

1. אברהם, מ., "פעולות התנדבות של תלמידים וחברים מקבוצת יבנה במושב בן זכאי", סער, שנה 19, מס' 5, ספטמבר 1975, עמ' 62-63.
2. אתגר, ט., משרד הסעד, חונכים וסומכות, שירות עזר לטיפול ולקידום משפחות, השירות לסיוע ורווחה, השירות לילד ונוער, ירושלים, תשל"ז.
3. דיויס, ד., ברימן סנפירי, ת., הצעת מחקר - בדיקה של חונכות אינדיוידואלית - הפעלה והערכה, מוגש למשרד החינוך והתרבות, 1979.
4. ורקר, ש., "גדולים למען קטנים", הד החינוך, כרך נ"א, גליון כ"ב (סיון תשל"ז), עמ' 5.
5. משרד החינוך והתרבות, המזכירות הפדגוגית, סיכום פעולות תשל"ו, ירושלים, 1976, עמ' 16.
6. משרד העבודה והרווחה, השרות לסיוע ורווחה, השרות לילד ונוער, סקר לבדיקת פעולת החונכים, ירושלים, תשל"ח.
7. הסוכנות היהודית, המחלקה לעלייה ולקליטה, האגף לשירותים סוציאליים, סיכום פרויקט נסיוני לקידום ילדים קשי הסתגלות בשכונת עולים בירושלים. מנהלת ומנחה: חנה אבירור, ירושלים, 1975.
8. סילברשטיין, פ., השפעת השתתפות בתכנית "האתגר" על משתנים הקשורים לגידול ילדים אצל חונכות, עבודת גמר, המכון לחקר הטפוח בחינוך ליד המועצה הארצית של גשים יהודיות בארה"ב, ביה"ס לחינוך, האונ' העברית בירושלים, ירושלים, 1978.
9. "פרוייקט חונכות", סער, כר' 19, חוב' 3 (אייר תשל"ה), עמ' 32-33 (המחבר לא צויין).
10. שפרינצק, ד., מחקר הערכה על מפעל החונכות תשל"ג, דו"ח סופי, המכון לחקר הטיפוח בחינוך, ביה"ס לחינוך, האונ' העברית בירושלים, ירושלים, 1975.

11. Goren, R., An Evaluation Study of a Tutoring Program for Disadvantaged Children, The Hebrew University of Jerusalem, The Paul Baerwald School of Social Work, Jerusalem, 1976.
12. Oakland, T. & Williams, F.C., "An Evaluation of Two Methods of Peer Tutoring", Psychology in the Schools, V.12, No.2 (April 1975), pp.166-171.
13. Thelen, H.A., "Tutoring by Students", The School Review, V.77, No.3-4, Sept.-Dec. 1969, pp.229-244.

מ ט ו ד ן ל ו ג י ה

ממצאי הדו"ח הזה מבוססים בעיקר על דווחים כתובים שוטפים של 2 גורמים – המנחה והחונכים, במידה מועטת התקבלו גם נתונים כאמצעות ראיונות מובנים וחופשיים עם אותם גורמים. מקורות אחרים של אינפורמציה היו: מנהל המרכז הקהילתי, מורי החניכים וילדי כיתות החניכים.

כלי המדידה הרשמיים היו (ראה נספח ג'):

1. דו"ח פגישה – למילוי ע"י החונך לאחר כל פגישה עם החניך – המדווח על מה שהתרחש באותה הפגישה, הרגשת החונך והתארגנותו בעבודה.
2. שאלון לחונך – למילוי ע"י כל חונך לפני תחילת העבודה – נתונים דמוגרפיים, ציפיותיו ונכונותן לקראת התחלת העבודה.
3. שאלון לחונך בסיום העבודה – למילוי ע"י כל חונך אחרי סיום הפרוייקט – תגובותיו לחונכות, הערכותיו אח מסגרת העבודה ותוצאותיה והמלצותיו לפיתוח החונכות בעתיד.
4. דו"ח הדרכה קבוצתית – למילוי ע"י המנחה לאחר כל פגישת הדרכה קבוצתית – השתתפות החונכים, הנושאים בדיון.
5. דו"ח הדרכה אישית – למילוי ע"י המנחה לאחר כל פגישת הדרכה אישית – מי בא להדרכה אישית ולאיזה צורך, תוכן השיחה.
6. דו"ח המורה – למילוי ע"י המורה, בעזרת מראיין, לפני ואחרי תקופת הניסוי.

מקורות נוספים של אינפורמציה:

7. מדידות סוציומטריות אצל ילדי כיתות החניכים – כל ילד סימן 3 ילדים שלידם הוא אוהב לשבת בכיתה ו-3 ילדים שאתם הוא אוהב לשחק.
8. ראיונות עם המנחה ועם מנהל המרכז הקהילתי.
9. הסתכלויות בפגישות הדרכה ופגישות עם הורי החניכים.
10. פרוטוקולים של ישיבות צוות היגוי.

הנתונים שנאספו גוקבו בכרטיסי מחשב. הבדיקות הסטטיסטיות בוצעו במחשב והתבססו ב :
התפלגויות, בדיקות חי ברבוע, t-test , וקורלציות פירסון.

השפעות הפרוייקט על החניכים צפויות היו בכוון של מוטיבציה ותפקוד במסגרת החנוך הפורמלית בעיקר וגם במסגרת שכונתית, חברתית וכלכלית. בניגוד לחניכים, החונכים לא לומדים בתוך השכונה אלא הם מפורזים בכתי ספר שונים ככל העיר. הזמן, כוח האדם וההוצאות הכרוכים במדידה מדעית במסגרת ביה"ס הם מעבר לפרופורציה בהתחשב בגודל הפרוייקט ובמספר המצומצם של חונכים. לכן, הממצאים בתחום זה מתבססים על דוחי החונכים עצמם ומתרכזים באספקטים החברתיים והכלכליים.

בדיקת הזוג המוצלח

אינדקס של זוג מוצלח כלל 6 משתנים:

- מספר הפגישות שהתקיימו בין הזוג במשך שנת העבודה.
- שיעור הפגישות בהן חלה שיחה בין חונך וחניך.
- שיעור הפגישות בהן החניך יזם פעילויות.
- שיעור הפגישות בהן הפעילות הראתה יוזמה מצד החונך.
- תפקוד אוטונומי, מידת המאמצים הדרושים ע"י המנחה כדי שהחונך יתפקד כראוי.
- הערכת החונך את הקלת הקשיים של החניך.

המשקל העיקרי ניתן ל-4 המשתנים הראשונים שהם ניתנים למדידה אובייקטיבית. 2 המשתנים האחרונים שלהם יש כסיס סובייקטיבי קבלו משקל קטן מאוד באינדקס.

האינדקס של זוג מוצלח נבדק לפי 35 משתנים אחרים שנחשבו כקשורים לתפקוד הזוג:

- 12 משתנים המתייחסים לרקע של החונך
- 5 משתנים המתייחסים לפעולות החונך
- 7 משתנים המתייחסים להערכת החונך את מסגרת עבודתו
- 11 משתנים המתייחסים להערכת המנחה את החונך.

שאלון לחונך

11. האם דברת עם החורים לפני שפנית לפרויקט ?

- 1 כן
- 2 לא

12. האם דברת עם החורים אחרי שפנית ולפני שהתחלת לעבוד ?

- 1 כן
- 2 לא

13. האם החורים רצו להעבוד כחונך ?

- 1 מאוד רצו
- 2 רצו
- 3 היו אדיקים
- 4 לא כל כך רצו
- 5 בכלל לא רצו

14. מדוע הם מרגישים כך ?

---

15. האנו אנוה מספר בבית על פח סמטרחס בהדרכה ?

- 1 כן, מספר הרבה
- 2 מספר קצת
- 3 לא

1. איך שמעת על הפרויקט ?

- 1 ממודעה בעתון
- 2 מהצוות של המרכז הקהילתי
- 3 מחבר
- 4 אחר, פרט : _____

2. למה פנית לפרויקט ?

3-9. עד כמה האספקטים הבאים והיו חשובים בהחלטתך לפנות לפרויקט ?

חשוב מאוד	חשוב	לא כל כך	לא בכלל

- 3. לענות משהו חדש
- 4. להיות מעורב יותר בקהילה
- 5. לתת למיטתו אזור
- 6. לקבל תחלום
- 7. לזאת לילד קטן הזדמנות שלא היתה לי
- 9. לפתח אצלי כישורים חדשים חבר(ה) היה(תה) מוכנ(ה) לפנות יחד אתי לפרויקט

10. דרג את האספקטים לפי וחיבותם בהחלטתך (מ1 עד 6)

- לענות משהו חדש
- להיות מעורב יותר בקהילה
- לתת למיטתו אחר
- לקבל תחלום
- לתת לילד קטן הזדמנות שלא היתה לי
- לפתח אצלי כישורים חדשים.

16. כל כמה זמן אתה מבקר ב :
(ללא קשר לעבודה חונכות)

אף פעם לא	פעם בחודש	כמה פעמים בחודש	פעם בשבוע	כמה פעמים בשבוע

מרכז קהילתי _____
ספרייה בשכונה _____
חנוכת נוער _____
קולנוע _____
מועדון נוער _____
חבר(ה) אצלו(ה) בבית _____

17. האם בקרת כבר ב :

כן	לא
1	2
1	2
1	2

מוזיאון ישראלי
מוזיאון הטבע
מוזיאון האיסלם

18. כקאתה יוצא מהבית בשעות הערב, האם אתה מספר להורים לאן אתה הולך ?

- 1 כן, תמיד
- 2 בדרך כלל כן
- 3 בדרך כלל לא
- 4 אף פעם לא

19. אם אתה יוצא בזעות הערב, האם אתה קובע עם ההורים מתי ייתן לך חופש ?

- 1 כן תמיד
- 2 בדרך כלל כן
- 3 בדרך כלל לא
- 4 אף פעם לא

20. מתי היית רוצה לעזוב את ביה"ס ?

- 1. בסוף כיתה י'
- 2. בסוף כיתה י"א
- 3. בסוף כיתה י"ב
- 4. רוצה להמשיך בלימודים. פרט : _____

21-42. מה הרכב המועצה חלק :

בני המשפחה	מין	ארץ לידה	סגנון לידה	גור קבוע בבית
				לא
21-22	אב			
23-24	אם			
25-27	אני			
28-30				
31-33				
34-36				
37-39				
40-42				

43. האם אתו מועצה :

- 1 דתית
- 2 מסורתיית
- 3 חילונית

44. מי עובד אצלכם במחפחה, ובמה ?

- 1. האב _____
- 2. האם _____
- 3. _____
- 4. _____

45-46. מהו ביה"ס האחרון בו למד(ה) :

אבא	45	אמא	46
1	לא למד בכלל	1	
2	יסודי זולקי	2	
3	גמר יסודי	3	
4	מקצועי	4	
5	תיכון	5	
6	על תיכוני	6	
7	חדר/ישיבה	7	
8	אחר, פרט:	8	

47. מה אתה מצפה להפיק באופן אישי מעבודתך כחונך ?

48-55. האם ההדרכה טפלה בנושאים הבאים כהלכה?

בכלל לא	לא כל כך	כן	בהחלט

- 48. הבנת עקרונות הפרויקט
- 49. איך ליצור קשר אישי עם החניך
- 50. איך לטפל בהתנהגות חריגה של החניך
- 51. איך להגיב ליוזמת החניך
- 52. באיזה פעילויות לעסוק
- 53. איך לבוץ את הסגיסה בהתאם למטרות הפרויקט
- 54. איך להתייחס לבני מחפחה אחרים
- 55. אחר

56. במה בעיקר עזרה לך ההדרכה מקבלת ?

---

57. מה חסר לך, ללא קבלת בהדרכה והיית רוצה לקבל ?

---

58. באיזה עיזים אתה מצפה לזחלקל בעבודתך ?

לוח והחונך :

כתובת :

תל. :

תאריך :

חתימת המראיין :

שאלון לחונך בסיוט העבודה

1. איך הייתה תקופת עבודתך כחונך? האט היא הייתה:

קצרה מדי					ארוכה מדי
ללא לחץ					יותר מדי לחץ
משעממת					מפנינת
כיף					עמוסה
בכלל לא מחסכלת					מחסכלת מאוד
תקופת שבה בעיקר חרמה					תקופת שבה בעיקר קבלת

2. איך היו האספקטים הבאים של העבודה בהשוואה למה שציפיית מראש:

הרבה יותר	יותר	כצפוי	פחות	הרבה פחות
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5

כמות הזמן הדרוש לעבודה

כמות ההדרכה שקבלת

הנאתך מהעבודה

הרבה יותר טוב	יותר טוב	כצפוי	פחות טוב	הרבה פחות טוב
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5

היחס עם החניך

הקשר עם מנהל החניך

המיכה משפתך בעבודתך

חוכן ההדרכה שקבלת

עזרה הדדית בין החונכים

הקשר החברתי בין החונכים

התשלום

3. איזה פעולות היו המוצלחות ביותר בפגישותיך עם החניך?

---

4. במה הן הצליחו?

---

5. איזה פעולות לא הצליחו?

---

6. למה לא?

---

7. מה היה הקושי העיקרי של החנין כשהתחלתם להפגש?

8. האם במשך הזמן שעברת עם החנין, הוא התגבר על הקושי:

לגמרי	1
במידה רבה	2
במידה מועטה	3
נשאר אותו דבר	4
הקושי נעשה יותר קשה	5

9. האם כשהתחלתם להפגש היו לחנין הבעיות הבאות:

בעיות מסוד	בעיות	לא כל כך בעיות	בכלל לא בעיות
1	2	3	4
1	2	3	4
1	2	3	4
1	2	3	4
1	2	3	4
1	2	3	4
1	2	3	4
1	2	3	4
1	2	3	4
1	2	3	4
1	2	3	4

היה קשה לו להגיע לפגישותיכם כמחוכנן

הוא היה חוקפני

הוא היה סגור

הוא היה חסר יוזמה

היה קשה לו ליצור קשר אורך

הוא היה יוזר מדי קשור אליך

הוא דחה את ההצעות שלך

היו לו קשיים ביחסי משפחה

היו לו קשיים בלימודים, בניה"ס

היו לו קשיים חברתיים בניה"ס

קושי אחר (כרס)

10. מי עזר לך, ביעוץ, עיוד וכו' במשך עבודתך :

עזר מאוד	עזר	לא כל כך עזר	בכלל לא עזר
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1

אורנית

עובד(ת) אחר במרכז קהילתי. מי? _____

חונכיט אחרים

משפחת החניך

משפחתך

מורה החניך

אחר. מי? _____

11. לאור הנמיון שלך בעבודה החונך, באיזו מידה עזרו לך ההדרכות הבאות :

עזרה מאוד	עזרה	לא כל כך עזרה	בכלל לא עזרה
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1

הדרכה ראשונית (לפני התחלת העבודה)

הדרכה קבוצתית

הדרכה אישית

12. באיזו מידה עזרה לך ההדרכה הראשונית בתחומים הבאים :

עזרה מאוד	עזרה	לא כל כך עזרה	בכלל לא עזרה
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1

גישה כללית לעבודה

רעיונות לפעולות

איך ליצור קשר עם החניך

איך לטוור בעיות מיוחדות של החניך

איך להתיחס למשפחת החניך

עיוד

יעוץ

13. האם רצוי שהדרכה הראשונית תהיה :

	1	ארוכה יותר
מה רצוי להוסיף בה :	2	כפי שהיה
מה רצוי להווייד ממנו :	3	קצרה יותר

14. באיזו מידה עזרה לך ההדרכה הטכנית בתחומים הבאים :

עזרה מאוד	עזרה	לא כל כך עזרה	בכלל לא עזרה
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1

גישה כללית לעבודה

רעיונות לפעולות

איך ליצור קשר עם החניך

איך לפתור בעיות מיוחדות של החניך

איך להתיחס למשפחת החניך

עידוד

ייעוץ

15. האם בהדרכה קבוצתית רצוי לשנות :

איך לשנות

לא	כן
1	2
1	2
1	2
1	2
1	2
1	2
1	2

תדירות הפגישות

גודל הקבוצה

הוכן הפגישות

שיטת ניהול הפגישות

אופי השתתפות החונכים

חובת החונכים לבוא

16. באיזו מידה עזרה לך הדרך והאישיות בחומים הבאים :

עזרה מאוד	עזרה	לא כל כך עזרה	בכלל לא עזרה
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1

גישה כללית לעבודה

רעיונות לפעולות

איך ליצור קשר עם החניך

איך לפתור בעיות מיוחדות של החניך

איך להתיחס למשפחת החניך

עידוד

ייעוץ

17. האם בהדרכה האישיות רצוי לשנות :

איך לשנות

לא	כן
1	2
1	2
1	2
1	2

תדירות הפגישות

תוכן הפגישות

שיטת ניהול הפגישות

חובת החונכים לבוא

18. באיזו מידה היו האספקות הבאים בעייתיים בעבודתך ?

בעייתי מאוד	בעייתי	לא כל כך בעייתי	בכלל לא בעייתי
1	2	3	4
1	2	3	4
1	2	3	4
1	2	3	4
1	2	3	4
1	2	3	4
1	2	3	4
1	2	3	4
1	2	3	4
1	2	3	4

קביעת הפגישות עם החניך

הקשר עם החניך

הקשר עם משפחת החניך

טיפול בבעיה מיוחדת של החניך

קבלת מספיק רעיונות לפעולות

השגת ציוד, משחקים, כרטיסים וכו'

התפנות לפגישות הדרכה

התפנות לעבודה בכלל

חמיכת משפחתך

בעיה אחרת. פרט :

19. האם נמגשת עם האנשים הבאים בקשר לעבודתך בחונך :

אף וועס לא	פעמים או פעמים	כמה פעמים	הרבה פעמים
1	2	3	4
1	2	3	4
1	2	3	4
1	2	3	4
1	2	3	4
1	2	3	4

אם החניך

אב החניך

אח(ות) החניך

קורה החניך

עובדת סוציאלית של ב"ס החניך

אחר. מי :

20. איזה קשרים לדעונך היו יכולים לתרום לך בעבודתך ?

21. האם רצוי שזונך יקבל חלום עבור עבודתו ?

כן 1
לא 2

22. האם היית מרוצה מהתלום באמצעות חשבון חסכון ?

כן 1
לא 2

23. האם אתה חושב שתמשיך לזכנ'ס כסף לחשבון חסכון שלך ?

כן 1
לא 2

24. מה תעשה עם הכסף שתוכל להוציא אותו ?

25. אם ישאלו אותך, האם תמליץ לאזרחים להיות חונכים ?

כן	1
לא	2

26. איך תמליץ ? מה אתה הפקת מהחוויה ?

---

27. האם אתה מעוניין באיזה שהיא המשכיות לאחר תקופתך בחונך ?

אם כן איזו ?

הערות :

חתימת החונך _____

28. האם יש לחניך שלך הבעיות הבאות היום:

בעייתי מאוד	בעייתי	לא כל כך בעייתי	בכלל לא בעייתי
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1
4	3	2	1

קשה לו להגיע לפגישותיכם כמתוכנן

הוא תוקפני

הוא סגור

הוא חסר יוזמה

קשה לו ליצור קשר אתך

הוא יותר מדי קשור אליך

הוא דוחה את ההצעות שלך

קשיים ביחסי משפחה

קשיים בלימודים בבית"ס

קשיים חברתיים בבית"ס

קושי אחר (פרט) _____

29. כל כמה זמן אחת מבקר ב: (ללא קשר לעבודת חונכות)

אף פעם לא	פחות מפעם בחודש	פעם בחודש	כמה פעמים בחודש	פעם בשבוע	כמה פעמים בשבוע

מרכז קהילתי

ספריה בשכונה

קולנוע

מועדון גוער

חבר(ה) אצלו(ה) בבית

30. האם אתה מספר בבית על מה שמתרחש בחונכות?

1. כן, מספר הרבה

2. מספר קצת

3. לא

דו"ח פגישה

של החונך _____ עם החניך _____ בתאריך _____ משעה _____ עד שעה _____

היוזמה היתה

של _____
שלי _____
החניך _____

(1) הפעילות העיקרית בפגישה היתה: _____
פעולות אחרות היו: _____

(2) הנושאים הבאים עלו בשיחה: _____
_____

(3) הפגישה הבאה בינינו תתקיים בתאריך _____
הפעילות

א
ב

מתוכננת. פרט: _____
עדיין לא מתוכננת _____

(4) חתרשמותי מהחניך: _____

(5) לגבי הפגישה הזאת אני מרגיש: _____

(6) הערות החונך: _____
_____

התקנת מערכת דפוס תוכנת ע"ת

שמות המשתתפים במערכת	תחילת עבודה	סיום עבודה	מספר דפוס	מיקום

מספר הדפוס : 1000

ד"ר ח הדרכה קבוצתית

כתאריך _____

יוזם הנשא	כשיחה	הנושאים

השתתפו החונכים	החונך השתתף באופן פעיל			
	1	2	3	4

הערכת המנחה והערותיה של הפגישה:

הוזמנו אך לא באו החונכים

_____
_____
_____

חתימת המנחה: _____

*

_____

_____